

Τι λένε οι αρχαίοι Φιλόσοφοι για την κακομεταχείριση του Περιβάλλοντος (Αναστασία Δημητρακοπούλου-Γεώργιος Τσουκαλάς)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=172618>]

Η μόλυνση του περιβάλλοντος δύναται να ανασχεθεί, εφόσον οι κυβερνώντες δεν αρκούνται μόνο στην διασφάλιση των οφελών των συγκεκριμένων επιμέρους τάξεων, αλλά στην παροχή μίας παιδείας, που θα υποτάσσει τις ορέξεις στον λόγο. Η δημόσια παιδεία αποσκοπεί στην ενοποίηση του πνεύματος και την δημιουργία μίας ειλικρινούς σχέσεως του πολίτου με τον κόσμο, ούτως ώστε να απορρίπτεται το ηθικώς μη αποδεκτό[16]. Ως εκ τούτου, η προστασία του περιβάλλοντος διασφαλίζεται με την ορθή υπό δημόσια επίβλεψη εκπαίδευση, διότι τα ζητήματα, που αφορούν το κράτος υποχρεούται το ίδιο να τα διευθετεί[17].

Ειδικότερα, η παιδεία, κατά τον Σταγειρίτη, συνίσταται σε τρεις παραμέτρους,

την φύση, το έθος και τον λόγο· όσον αφορά τον εθισμό, εάν ο μαθητής αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει ενάρετη συμπεριφορά προς το περιβάλλον θα οδηγηθεί από την κατάλληλη διάθεση (έξις) του φορέα και θα εθιστεί στην ορθή συμπεριφορά προς το περιβάλλον[18]. Η κατάλληλη παιδεία κατευθύνει τον άνθρωπο στην συνειδητοποίηση της ορθής διαστάσεως της σχέσεώς του με το περιβάλλον, γεγονός που συντελεί, όχι μόνο στην κινητοποίηση για την αντιμετώπιση του οικολογικού προβλήματος, αλλά και στον σεβασμό προς αυτό.

Ο άνθρωπος κατανοεί ότι πρόκειται για τον χώρο, στον οποίο ζει και η επιβάρυνση αυτού θα αποτελέσει τον ανασταλτικό παράγοντα της κατακτήσεως του ευδαίμονος βίου. Συνεπώς, η ευθύνη για την μόλυνση του περιβάλλοντος οφείλεται, κατά τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, στον ίδιο τον άνθρωπο και εξαρτάται από την αρετή και την κακία της ψυχής του. Εν τέλει ο ίδιος είναι υπόλογος για την δημιουργία μίας σωστής ή μη σχέσεως προς το περιβάλλον και λογοδοτεί για τις πράξεις του. Η κατ' αρετήν ενέργεια δημιουργεί ορθή σχέση με την φύση, πράγμα που σημαίνει ότι ο άνθρωπος σέβεται την ίδια και τα δημιουργήματά της και δεν την καταχράται προς ίδιον όφελος. Εν προκειμένω έχει επίγνωση ότι η αρνητική ενέργεια, η οποία στρέφεται εναντίον της φύσεως, στρέφεται και προς τον ίδιο και συγχρόνως υπονομεύει το μέλλον των παιδιών του.

Ο κατ' αρετήν βίος επιτάσσει τον άνθρωπο να μετέχει της αρετής και να ενεργεί συμφώνως προς αυτήν, δεδομένου ότι συζεί με τους υπόλοιπους πολίτες: «ἢ δ' ἄνθρωπός ἐστι καὶ πλείοσι συζῆ, αἰρεῖται τὰ κατὰ τὴν ἀρετὴν πράττειν· δεήσεται οὖν τῶν τοιούτων πρὸς τὸ ἀνθρωπεύεσθαι»[19]. Αντιθέτως, η επικράτηση της κακίας στην ανθρώπινη ψυχή διαταράσσει την αρμονία, την κοσμιότητα και την τάξη της φύσεως, προκαλώντας την αλόγιστη εκμετάλλευση και αλλοίωσή της, τις επιπτώσεις των οποίων οι άνθρωποι τις βιώνουν καθημερινώς[20]. Η παιδεία θέτει τον άνθρωπο σε μία διαδικασία αυτογνωσίας, ενώ η έλλειψή της τον κατευθύνει στην επίδειξη ασέβειας προς την φύση και την πρόκληση οικολογικών προβλημάτων. Ο νους του ανθρώπου, ο οποίος μένει ανέλεγκτος εκδηλώνει αρνητικές διεργασίες, οι οποίες κατευθύνονται εναντίον των συνανθρώπων του και της φύσεως. Για παράδειγμα, ο σύγχρονος άνθρωπος αντιμετωπίζει το περιβάλλον ως ένα χρηστικό εργαλείο, το οποίο απομυζεί διαρκώς, προσπαθώντας να αυξήσει τα κέρδη, που τυχόν του αποφέρει. Αδυνατεί να κατανοήσει την διαλεκτική σχέση που υφίσταται· εάν αυτό γινόταν εφικτό, η στάση του θα ήταν διαφοροποιημένη και ο σεβασμός προς αυτό εμφανής.

Σε μία συζήτηση περί της φύσεως και της κακομεταχειρίσεως αυτής δεν θα μπορούσε να απουσιάζει η μνεία περί της διαφοροποιημένης αναπτύξεως μεταξύ των περιοχών του πλανήτη και των συνεπειών, που προκαλούνται από μία τέτοια

στάση. Ανάμεσα στις διάφορες περιοχές του πλανήτη παρατηρούνται τρομακτικές ανισότητες τόσο στο επίπεδο διαβίωσης όσο και στο πρότυπο καταναλώσεως. Στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, το επίπεδο ζωής των πολιτών διαρκώς υποβαθμίζεται, εξαιτίας της αυξανόμενης καταναλώσεως των αγαθών του δυτικού κόσμου. Οι δυτικές χώρες ασυστόλως εκμεταλλεύονται τις αδύναμες χώρες, χρησιμοποιώντας τις πλουτοπαραγωγικές πηγές τους, καθώς και τα εδάφη αυτών, τα οποία καλλιεργούνται με προϊόντα, που καλύπτουν τις ανάγκες των ίδιων και όχι τις στοιχειώδεις ανάγκες των κατοίκων αυτών των περιοχών, οι οποίοι λιμοκτονούν.

[Συνεχίζεται]

[16] Πλάτωνος, *Πολιτεία*, 443 d-e. Bowe G.S., *ό.π.*, σ. 46.

[17] Άριστοτέλους, *Πολιτικά*, Θ 1, 1337 a 20-26.

[18] Άριστοτέλους, *Πολιτικά*, Θ 1, 1337 a 19, Η 13, 1332 a 38-b 4: «...τὰ τρία δὲ ταῦτά ἐστι φύσις ἔθος λόγος...». Πβ. Αναγνωστόπουλος Γ., (2009), «Ο Άριστοτέλης για το Περιβάλλον και την Εκπαίδευση», στον τόμο *Οικολογική Κρίση και Παιδεία*, επιμ. Α. Αδαμόπουλος, εκδ. Έννοια, Αθήνα, σσ. 53-74, σ. 54.

[19] Πλάτωνος, *Θεαίτητος*, 114 c. Άριστοτέλους, *Ἠθικὰ Νικομάχεια*, Κ 6, 1178 b 5-7.

[20] Πλάτωνος, *Φίληβος*, 31 d.